Eclecta

narrativa

Ferran Sáez Mateu

L'altra hipòtesi

Ferran Sáez Mateu

L'altra hipòtesi

Eclecta editorial

L'altra hipòtesi
© Ferran Sáez Mateu, 2025

Primera edició: octubre del 2025 ISBN: 979-13-87933-01-2
Dipòsit legal: L 700-2025

© de la fotografia de coberta: Jordi V. Pou
© de la fotografia de l'autor: Maite Mòdol Pifarré
© de les imatges de la portadella i colofó: patthana/AdobeStock
© d'aquesta edició: La Fatal SL 2025

Eclecta editorial és un segell de La Fatal SL
Vallcalent, 65 – 25006 Lleida
www.eclectaeditorial.com | eclecta@eclectaeditorial.com

Edició de taula i correcció: Adriana Plujà
Disseny de la col·lecció i maquetació: Tono Cristòfol

Impressió: Agpograf SA, Barcelona

Eclecta editorial contribueix a la conservació ambiental i la biodiversitat i promou l'economia social, la circularitat i el desenvolupament sostenible.

Tots els drets reservats. Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, sota les sancions establertes per la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o préstec públics.

Queda un olor de tiempo…

CÉSAR VALLEJO

Ara hi veiem de manera fosca,
com en un mirall poc clar; després
hi veurem cara a cara.

1 Corintis 13:12

Ningú no recorda qui va decidir traslladar, pedra a pedra, els 6.260 kilòmetres de la Gran Muralla xinesa quatre-cents metres cap al sud. Alguns diuen que ni tan sols es va tractar d'una decisió, sinó d'una inèrcia. El meu germà, que és un gran aficionat a la història, sempre ho ha comparat amb el que va passar a Europa fa dos-cents vuitanta anys quan va començar la Primera Guerra Mundial. El sufocant agost del 1914, els joves francesos mobilitzats es van dirigir cap a la frontera alemanya vestits amb aquell absurd, angoixant uniforme d'hivern. Sabien que havien d'obeir ordres, i els seus oficials eren conscients que havien de donar-ne. En realitat, però, ningú no estava gaire segur del que passava, ni de per què passava, ni si era lògic que passés justament d'aquella manera i no d'una altra. No les tenien totes, però continuaven avançant. El moviment és, en si mateix,

la modalitat de victòria més directa, física i corpòria: es corrobora tot sol i ens confirma que seguim vius. L'eufòria del moviment és una manera grata i elemental de respirar l'aire del món, una il·lusió palpable de vida, una expectativa agradable.

Canviar de lloc la Gran Muralla xinesa va representar una forma suprema d'acció. Es tractava de forçar els límits de l'ésser humà, de transgredir-los per mitjà d'un acte inconcebible. El 1914, en canvi, tot s'havia reduït a aquella indolència que els himnes ben rimats —*patrie* / *tyrannie*—, les banderes altes al vent i les consignes fàcils van inocular a la sang de les masses. Se n'hauria de parlar, de la rima dels himnes: ha estat més determinant en el desenllaç de les guerres que els canons. És probable que el desplaçament quatre-cents metres cap al sud de la Gran Muralla xinesa fos la conseqüència d'un estat d'ànim que a simple vista s'assemblava al de l'inici de la Primera Guerra Mundial però que, en realitat, era molt diferent. No, allò no tenia res a veure amb una confrontació bèl·lica sinó justament amb el foment de l'harmonia mundial, amb la bellesa de l'amistat entre els pobles, amb tots els ideals que només poden fer fructificar els joves. La resta només és i ha estat sempre ressentiment senil, obscuritat, misèria moral: l'halitosi de l'esperit. Consti que dic això ara que soc un home vell que viu en una residència; per desgràcia, sé de què parlo. Quan vaig

arribar al Pas de Jiayu, a la part més occidental de la Gran Muralla, el gener del 2075, només tenia vint-i-dos anys.

Moviment, eufòria, victòria, ideals, bellesa, força… Milers de milions de blocs de pedra, incomptables metres cúbics d'argila, tones i més tones de terra i runa que revivien davant nostre mentre notàvem el frec de l'aire d'aquell matí d'hivern, polsós i alhora puríssim. També hi ajudava l'erotisme de la llunyania: és un altre motor de l'acció que sovint es menysté, com la rima dels himnes.

«Després, tot el poble pujà amb ell dansant i cridant d'alegria; la terra semblava que anés a esberlar-se de tant renou». 2 Reis, 1, 40.

Em sap greu no sentir la necessitat de queixar-me de les coses que *no* vaig fer llavors. Ara soc gran i aquests laments retrospectius potser m'ajudarien a ventilar una mica aquesta penombra de ressentiment i d'impotència que m'envolta. Quan era petit, fa moltíssims anys, vaig indultar una sargantana a la qual anava a tallar la cua. M'agradaria recordar una mirada d'agraïment en aquells ullets diminuts i negrís-sims, però me l'hauria d'inventar.

Els meus fills no em truquen des de fa anys. Bé, la meva filla gran des de fa vuit o nou mesos. També m'agradaria recordar una mirada d'agraïment en ells, però seria igualment imaginària. Em sap greu que això no em dolgui gaire, que la meva queixa sigui una mica rutinària i per quedar bé amb mi mateix; o potser ni això. Mentre no estem endormiscats, els sentiments dels vells es redueixen a dos. El primer

no és agradable; consisteix en l'estranyesa cap al propi cos, que és i no és el mateix que abans. El segon sí: quan ja no es tenen expectatives raonables, qualsevol cosa té un al·licient o altre —el vol d'una mosca, un núvol lent, algú que passa pel carrer, un plat de sèmola estovada i tèbia.

He decidit prendre apunts sobre els meus records del trasllat i no tornar a escriure sobre certes coses que em neguitegen. No tinc cap obligació de ferho d'una manera concreta, amb un guió. Actuo així perquè vull, i també tinc dret a recordar els fets com em vingui de gust. Quan em sembli el moment oportú escriuré, per exemple, un apunt sobre Bento de Gois, o Bento de Goes, o Benedito Gomes (1562-1607), que fou segurament el primer occidental que va recórrer un tram de la muralla. O potser no el faré, aquest apunt, perquè això no és un llibre d'història ni jo soc historiador, i probablement no té cap sentit parlar d'aquest jesuïta portuguès que ja no recorda ningú. Tinc dret, fins i tot, a ser inconseqüent i fer referència a assumptes que em van arribar a turmentar però que ara em resulten indiferents. També disposo de la prerrogativa de referir-me a coses que no tenen res a veure amb el trasllat de la Gran Muralla, com per exemple el caràcter autoritari de la meva metgessa, o el menjar infecte de la residència, o el meu restrenyiment, que a la seva manera conté una lírica secreta i crepuscular.

La gravidesa de les pedres: heus aquí una lliçó clara, elemental, irrebatible. Una lliçó universal i física, que pesa i té volum, real com ella sola. Traslladar una muralla de 6.260 kilòmetres era assumir-la radicalment, aquella gravidesa, portar-la fins a l'extrem. Vull parlar d'això i deixar de fer retrets, sí. Ara sento una música que prové de l'habitació de la vora. És vulgar i estrident, però he decidit no remenar els sentiments obscurs que em genera. No és descartable que el meu veí pensi que jo també soc vulgar i estrident, perquè de vegades em venen ganes de cantar, i canto. Avui, a la residència, hi ha més moviment de l'habitual. Ja han acabat de fer les reformes al menjador i podré tornar a seure al lloc on esmorzo, dino i sopo des de fa tants anys. Ningú me l'ha discutit mai, aquest lloc. No estem parlant, doncs, d'un privilegi, sinó d'un veritable dret consolidat.

El mal de cap no afluixa. Impossible acostumar-s'hi. En tot cas, crec que és gràcies a aquesta pressió constant a la base del crani que ara veig imatges, sento sons i ensumo olors que no havia experimentat mai. No són exactament al·lucinacions, sinó una mena de lucidesa derivada del dolor. Té una traducció sensorial precisa i inesperada, el dolor. Per tant, no només no em queixo del peatge de les fiblades al cap sinó que les considero un regal que ha enriquit la meva percepció del món. La meva metgessa atribueix aquest canvi a altres causes. Té una

visió antipoètica de la realitat, però és problema seu, no meu.

(Una mirada d'agraïment, encara que sigui fingida; o potser un discret gest facial de comprensió tot prement una mica els llavis. Crec que no demano gaire.)

M'imagino que voleu saber com va començar, allò de la muralla. És difícil d'explicar. En tot cas, vaig participar en aquell projecte inaudit com a voluntari, cosa que no pot dir tothom. Consti que no parlo des de la supèrbia ni amb afany de protagonisme; ja soc prou grandet. Escric aquests apunts amb l'única intenció d'aclarir què va passar —o potser d'aclarir-m'ho a mi mateix: ha plogut massa des de llavors, i la memòria és fràgil—. La veritat és que no sé ni per on començar…

La meva besneta diu que vam ser una generació d'imbècils, de rucs dòcils que es van deixar arrossegar per discursos abrandats, i per això vam acabar coberts de pols a les muntanyes més remotes de la Xina consumant un projecte que alguns titllaven de delirant. Tot i que me l'estimo molt, he de dir que la Júlia no sap de què parla. No en té ni idea, i la

majoria dels de la seva generació tampoc. Connie Luton va dir que la memòria és un arbre que volia semblar un riu que per la seva banda volia semblar una muntanya. Mai no he entès què significa, però em sembla un aforisme molt suggeridor.

No, no hi va haver arengues pujades de to, ni discursos inflamats, ni propaganda, ni coaccions, ni res per l'estil. No hi va haver tampoc cap conxorxa, cap publicitat hipnòtica, cap lideratge sospitós, cap tàctica oculta o sinuosa, cap informació manipulada. Tampoc va ser una moda. No, Júlia, no. Mira, aquestes explicacions retrospectives potser poden servir per a la gent d'ara; però per als qui realment vam *viure*, no només *veure*, aquells fets increïbles, aquesta versió no té ni cap ni peus. Ens vam allistar com a voluntaris perquè a les xarxes socials d'aquell temps —abans de La Xarxa actual n'hi havia moltes, de xarxes— tothom estava d'acord que la idea del trasllat contribuiria a millorar el món, a canviar la mentalitat de les persones, a remodular esquemes obsolescents, a esborrar prejudicis. Es tractava d'una idea insòlita, d'acord, però no descabellada. Era un projecte tècnicament molt difícil, sí, sens dubte; però de cap manera impossible. Desplaçar la muralla quatrecents metres cap al sud, i fer-ho amb brigades formades per milions de persones vingudes d'arreu del món, era una exhibició de força *positiva*, un esforç sense precedents que mostrava amb claredat que la

Xina, tot i ser la primera potència mundial, i ja a molta distància de les altres, no era un imperi basat en la coerció ni en les amenaces, sinó el país que sense renunciar al seu passat volia oferir al món una lliçó d'humilitat.

Heus aquí la paraula clau: *humilitat*. Prové d'*humus*, que vol dir 'terra', i resulta que nosaltres anàvem a fer una cosa arran de terra, humilment. Els xinesos volien mostrar la seva predisposició a liderar el planeta sense pretendre dominar-lo. Entre liderar i dominar hi ha un abisme moral, no només polític. Aquells quatre-cents metres cap al sud volien dir moltes coses que a nosaltres, joves europeus que llavors teníem vint-i-pocs anys, ens van seduir. Parlo en termes col·lectius. Individualment, cadascú posseïa una història personal concreta, íntima, que ens movia i, en segons en quins aspectes concrets, també ens commovia. Només es tractava d'interpretar correctament els fets quotidians perquè es transformessin en un senyal, en un guiatge vital. Sense saber-ho, sense ser-ne conscients, estem envoltats permanentment d'oracles que ens xiuxiuegen a cau d'orella. Cada objecte del món n'és un, d'oracle, i reclama atenció. Això els animals ho saben. En nosaltres aquesta saviesa s'ha perdut.

(He palpat, imprudent, l'estranyesa del món, la llunyania de la realitat, el desconcert de les coses, la seva aspror. Quan era jove tot això no tenia gaire

importància. Ara que soc vell, en canvi, em fa por. Ja sé que no té gaire sentit, però ho visc així. Jo mateix tampoc en tinc gaire, de sentit: formo part del passat. Soc aquí accidentalment.)

Uns mesos abans de partir cap a la Xina, el mateix dia que vaig fer vint-i-un anys, al meu pare se li va trencar la pròtesi dental. En veure les dues peces de l'aparell damunt la taula del menjador vaig imaginar un rinoceront enmig d'una pista de patinatge sobre gel. Les grades estaven plenes de gent, però ningú no deia res. L'animal tampoc no es movia. No sé per què hi vaig pensar, en tot allò. Era una imatge extravagant, absurda. Vaig tornar a mirar el meu pare, que semblava absent. La quietud era perfecta fins que vam començar a estossegar alhora, rítmicament, malgrat que cap dels dos estava refredat ni res. El ritme de la tos també era sorprenent: recordava el d'un vals majestuós. Vaig passar molta estona provant d'interpretar l'episodi, buscant algun indici, algun senyal. És la primera vegada que explico aquella experiència. Ja he dit que no vull fer més retrets, ni contra mi ni contra ningú. Si digués que em va saber greu haver tingut un pensament tan estrambòtic, d'alguna manera m'estaria acusant a mi mateix de ser com soc. No, s'han acabat els retrets. Tots. El mal de cap prefereixo deixar-lo de banda, ignorar-lo, però respectuosament. M'aporta una lucidesa que abans no tenia.

Un influencer de l'època va batejar irònicament el pla de trasllat de la muralla com El Gran Salt Enrere. Era una ignomínia malintencionada, miserable: pur cinisme d'occidentals decadents, grassos i ganduls. La Xarxa, els milers de milions de veus que conformem la veritable veu del Poble, el va cancel·lar llavors de manera immediata. Feia dos anys que totes les universitats del planeta havien estat clausurades per evitar justament això: l'elitisme destructiu que s'oposava, i que encara s'oposa sempre que pot, als sentiments més nobles del Poble. El coneixement passà a formar part de l'estructura productiva de les empreses, i s'allunyà per fi d'aquella cosa medieval tan arnada i mancada de justificació. La universitat, convé subratllar-ho, formava part de les últimes escorrialles de l'Edat Mitjana, era una rèmora anacrònica inassumible a finals del segle xxi. Danny Doggy, un

jove influencer noruec amb més de nou-cents milions de seguidors, va publicar la llista dels mil intel·lectuals enemics del Poble que calia cancel·lar de manera immediata. A banda de ser boicotejats, a alguns els van passar certes coses amb què, personalment, no estava —ni estic— d'acord. Coses que no només em van avergonyir, sinó que també em van preocupar. Però qui soc jo per jutjar-ho, tot allò?

Aquell mateix any, les sèries van passar a ser gratuïtes per a tothom, sense cap opció *premium* per als privilegiats. Tots iguals. Una d'elles, *Magic Bunny*, que tractava sobre la relació d'una adolescent amb problemes d'autoestima amb el seu conillet (va durar vuit temporades) va ser el catalitzador d'una campanya contra les granges de conills. Després de rastrejar, analitzar i finalment interpretar la voluntat de gairebé mil cinc-cents milions de comentaris en un sol dia, La Xarxa va dictaminar que el Poble hi estava en contra, d'aquelles granges. Van ser prohibides arreu del món abans d'un any. La influencer canadenca KarenPK (1.129 milions de seguidors en aquell moment) va recaptar fons per fer un gran monument a aquests animals. Avui, amb els seus imponents cent noranta metres d'alçària, l'estàtua realista d'un conill al centre de Toronto continua sent la més alta del món. És un increïble prodigi de l'enginyeria del nostre temps. De nit, quan s'il·lumina, té un efecte fosforescent. També pot emetre sons i

moure certes parts del cap, com les orelles. En els últims temps, algunes associacions d'amics dels gossos, dels gats i dels cavalls s'han queixat del greuge comparatiu, que reconec que existeix. Dues noies franceses van arribar a immolar-se bevent àcid sulfúric per vindicar els hàmsters. La controvèrsia encara és oberta. Diuen que aviat La Xarxa decidirà alguna cosa al respecte, però legalment calen almenys tres mil milions de comentaris per poder dictaminar el resultat i traduir-lo en termes executius.

La meva generació ha vist com el Poble per fi s'autodeterminava a través de La Xarxa, deixant enrere la ridícula il·lusió de la «democràcia» que tant va seduir els nostres pares i els nostres avis. Tot va començar amb la Gran Crida de la tardor del 2074 per iniciar els primers treballs del trasllat de la muralla, el gener del 2075. El vell món va quedar desfasat: de cop i volta, tot va canviar. Jo estava a punt de fer vint-i-dos anys i, mirant enrere, em veig a mi mateix tocat alhora per la serenitat i per l'entusiasme, conscient d'estar endinsant-me en una nova realitat que no havia transitat mai ningú. Totes les mirades retrospectives són acomodatícies i, per tant, truculentes. També en soc conscient, d'això: no us penseu que esteu llegint batalletes d'un vell que no hi toca.

(Actuar alhora amb serenitat i amb entusiasme, sí: en determinats estadis de la vida, això és possi-

ble, no és cap contradicció. Posteriorment, en canvi, la confluència d'aquestes dues actituds deixa de ser coherent.)

M'agradaria no dubtar d'algunes coses en què crec, però primer m'agradaria estar segur que hi crec realment. En rellegir aquesta frase em sento tan desolat com quan, fa tres o quatre anys, em vaig assabentar del suïcidi d'aquelles dues noies dels hàmsters. No en recordo el nom, però sí les faccions. Eren molt joves, gairebé unes nenes. Durant el trasllat de la Gran Muralla també hi va haver accidents mortals; era inevitable. No van ser morts en va, però. El reconeixement social dels hàmsters, que avui ja no qüestiona ningú, no hauria estat possible sense aquella immolació. Em sap greu per elles i pels seus familiars i amics, però els ideals de vegades reclamen sacrificis suprems. Durant el trasllat del tram de Jiankou, que sense cap mena de dubte era el més perillós de la Gran Muralla, amb penya-segats vertiginosos i murs inestables, el patiment va ser immens. Evocar tot allò em genera avui sentiments ambivalents. En aquell moment tenia les coses molt més clares. En tot cas, un esperit dubitatiu, abúlic, no porta enlloc: ni fa ni deixa fer. Fa molts anys que visc en una residència, i en puc parlar amb coneixement de causa, d'esperits abúlics.

Quan el gener del 2075 vaig arribar al Pas de Jaiyu, a la part més occidental de la Gran Muralla, no en

tenia cap, de dubte. Recordo el frec de la terra argilosa, les grans pedres de la fortalesa que havíem de traslladar cap al sud, les cançons que cada brigada de vint o trenta cooperants cantava en el seu idioma i que la resta taral·lejàvem sense saber què estàvem dient. El meu germà i jo ens vam arribar a aprendre el començament d'una peça popular hongaresa que deia: «*Minden vagyam visszaszall / Oda hol az edes hazam var…*». No recordo com continuava. L'hongarès és una llengua estranya, difícil de recordar. No sé pas què significava, aquella cançó. Potser deia algun disbarat. Els enginyers xinesos que dirigien l'obra ens miraven amb estranyesa, fins i tot amb una certa llàstima. A ells no els vam sentir cantar mai, però n'hi havia un que tocava molt bé l'acordió.